

20. Lastensuojeluvirasto

Yleistä

Lastensuojelutoimeen vaikuttavan lainsäädännön kehityksestä voidaan todeta, että valtion komitea, jonka tuli laatia kiireellisesti ehdotus sosiaalihuollon hallinto-organisaation tarkistamisesta, jätti ehdotuksensa valtioneuvostolle vasta syksyllä 1965. Kun hallintolakia ehdotettiin perusteiltaan huomattavasti muutettavaksi, kaupunginhallituksen 8.10. 1964 asettaman sosiaaliorganisaatiokomitean työ toistaiseksi pysähtyi. Myös sosiaalihuollon aineellisen lainsäädännön uusiminen oli edelleen kesken valtion huoltoapulakikomiteassa ja lastensuojelulakikomiteassa. Ratkaisut näiltä lastensuojelutoimintakin olennaisesti koskevilta lainsäädännön osilta siirtyivät myöhempään ajankohtaan.

Sen sijaan 23.7.1965 annetulla lailla lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa muutettiin huomattavasti ao. voimassa olevaa lainsäädäntöä 1.10. lukien. Käytännössä lain muutos merkitsi lastensuojeluviraston elatusaputoimistossa jo kertomusvuonna työlaitostapausten huomattavaa vähentymistä, vaikka toisaalta lainmuutoksesta johtuneet toimenpiteet aiheuttivatkin tilapäisesti lisääntyvää painetta toimistossa.

Kertomusvuoden toimintaa kuvaavat tilastot kertovat lastensuojelutapausten hiljaisesta noususta, mutta viittaavat samalla huostaanottotapausten kasvun pysähtymiseen. Niinpä voidaan panna merkille, että turvat-

tomuuden perusteella huostaanotettuja, mikä ryhmä muodosti ylivoimaisesti suurimman osan lastensuojeluviraston tapauksista, oli kertomusvuoden lopussa huomattavasti vähemmän kuin edellisen vuoden päättyessä. Alaikäisten lukumäärän kasvusta huolimatta tällaista kehitystä on avohuollon työmuotojen lisääntyessä odotettukin, mutta ennenaikaista on päätellä, jatkuuko kehitys yhtä myönteiseen suuntaan. Ilmiö saattoi osaksi johtua myös siitä, että huostaanottoon on eräissä tapauksissa jouduttu suhtautumaan entistä kriittisemmin yksinomaan sen vuoksi, että tarkoituksenmukaisia sijoitusmahdollisuuksia ei ollut riittävästi tarjolla. Edelleen voidaan todeta, että suojelukasvatustapausten lisääntymistä oli havaittavissa, mitä osoitti mm. ensihuoltotapausten voimakas kasvu.

Elatusavun ennakosta annetun lain täytäntöönpano alkoi v. 1964 ja jatkui kertomusvuonna. Ennakkoa saaneiden lasten lukumäärä lähenteli tällöin 4 000 ja myönnettyjen ennakkojen määrä vuosittain 1.2 mmk. Todettakoon, ettei kaupunki kertomusvuoden loppuun mennessä saanut toistuneista anomuksista huolimatta valtiolta etumaksua v. 1964—1965 suorittamistaan ennakoista eikä myöskään v:n 1964 tilitykseen perustuvaa lopullista korvausta.

Kertomusvuoden alussa avattiin uutena

lastensuojelutoimen laitoksena Kallion viras-
totalossa lastensuojeluviraston huonetiloihin
liittyvänä lastensuojeluviraston Tutkinta-
asema -niminen erityislaitos niiden sosiaali-
ministeriön kiertokirjeessä 28.3.1945 mainit-

tujen lasten ja nuorten tilapäistä sijoitusta
varten, jotka nuorina rikoksentekeijöinä tai
suoje-lukasvatuksellisista syistä lautakunnan
huostaanotettuina tai tutkittavina olivat
erityisen valvonnan tarpeessa.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen *jaostojen* ja *laitos-*
ten johtokuntien kokoonpanossa tapahtunei-
den muutosten osalta viitataan kunnalliska-
lenteriin.

Lastensuojelulautakunnan *kokoukset* sekä
tärkeimmät *päätökset, esitykset ja lausun-*
not, ks. Helsingin kaupungin kunnallishal-
linto.

Komiteat. Kertomusvuonna jatkoivat toi-
mintaansa seuraavat komiteat:

lisääntyneen nuorisorikollisuuden ja siihen
liittyvien sopeutumishäiriöiden ennakolta eh-
käisemistä samoin kuin alaikäisten lainrikko-
jien huollon ja erityiskasvatuksen tarkista-
mista sekä näitä kysymyksiä käsittelevien
viranomaisten yhteistyön kehittämistä ja te-
hostamista tutkimaan 5.3.1964 asetettu ko-

mitea, jonka sihteerinä toimi kertomusvuon-
na valt.maist. Maija Kario sekä

sosiaalihuollon hallinnossa mahdollisesti
tarpeellisia muutoksia ja sosiaaliohjesäännön
tarkistamista ja uusimista selvittelemään
8.10.1964 asetettu komitea.

Lisäksi valtioneuvoston asettamaan lasten-
suoje-lulakomiteaan kuului edelleen jäsenenä
lastensuojelun toim.joht. Arvi Heiskanen
ja koulukotikomiteaan nuorisonhuolt. Kaarlo
Helasvuo.

Lastensuojelutoimen toimialaan kuuluvan
perimistöiminnan uudelleen järjestelyä var-
ten 27.6.1963 asetettu komitea jätti kerto-
musvuoden aikana mietintönsä kaupungin-
hallitukselle.

II. Lastensuojelusvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti yhteinen
huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asia-
miesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli
lastensuojelutoimen palveluksessa 385 vaki-
naista ja 87 tilapäistä viranhaltijaa sekä 144
työsopimuksin palkattua eli yhteensä 616
henkilöä. Näistä oli lastensuojeluviraston pal-
veluksessa 115 vakinaista ja 27 tilapäistä sekä
9 työsuhhteessa eli yhteensä 151 ja loput lai-
tosten palveluksessa.

Henkilökunnan jatkokoulutus. Lastensuoje-
lutoimen koulutustoiminta noudatti kahta
linjaa. Osa koulutuksesta tapahtui kaupun-
gin yleiseen koulutustoimintaan kytkeyty-
neenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloit-
teesta ja vain lastensuojelutoimen henkilö-
kuntaa koskevana. Kaupunki myönsi koti-
ja ulkomaisia opintomatkoja, kokouksia ja
kursseja varten lautakunnan jäsenille ja hen-
kilökunnalle apurahoja.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 3 781 (ed. v. 3 717) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 217 (172) pykälää.

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 2 857 (2 825) alaikäistä koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä eikä kesäksi maalle toimitettavia lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Kotimaassa ottopaliksi luovutetut lapset selviävät seuraavasta:

	0-1 v	2-6 v	7 v —	Yhteensä
Poikia	26	22	8	56
Tyttöjä	16	26	16	58
	42	48	24	114
Näistä au-lapsia	27	35	5	67

Yllämainituista 22 lasta adoptoitiin Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välityksellä. 14

adoptiota oli aviopuolisoiden keskeisiä. 6 lasta adoptoitiin Ruotsiin.

Asumus- ja avioeroasioissa annettiin holhoyslautakunnalle lastenhuoltotoimiston puolesta 124 lapsen huollon järjestelyä koskevaa lausuntoa.

Lasten hoidon korvausasioissa tehtiin lastenhuoltojaostossa 29 päätöstä korvausvelvollisen toimittamiseksi työlaitokseen.

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 4 046 (3 977) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista 2 168 (2 032) oli sijoitettu perheisiin ja 1 126 (1 092) vieraisiin lastenkoteihin. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 994 (974) ja poistettiin 1 171 (925) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1966 jäi 2 875 (3 052) lasta.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 220 (154) lasta 6 517 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoidtoa saaneita oli 10 lasta ja näillä 672 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 14 (22) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeavia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 373 (429) ja perhehoidossa 99 (97). Näiden hoitoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot joko viraston sosiaalilääkärin toimistosta, kaupungin kasvatusneuvoloista tai psykiatrisis'a sairaaloista.

Poikkeavien lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta taulukosta ¹⁾:

Sijoituspaikka	Lapsia										Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1964		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1966		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden	
	P	T	P	T		P	T	P	T			
Kaatumatautisten huoltolaitokset	6	1	1	—	8	1	1	7	1	2 682	335.3	
Erityislastenkodit	38	33	4	—	75	3	8	39	30	24 465	326.2	
Sairaalat	8	5	4	—	17	2	2	6	1	2 151	126.5	
Tavalliset lastenkodit ja nuorisokodit	206	120	32	14	372	55	22	183	106	111 777	300.5	
Perhehoito Helsingissä	6	9	—	1	16	1	—	7	9	5 405	337.8	
Perhehoito muualla	52	29	2	3	86	4	3	51	32	29 932	348.0	
Yhteensä	316	197	43	18	574	66	36	293	179	176 412	307.3	

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää ryhmittäin, koska lapsi on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

20. Lastensuojelu

Edellä olevassa taulukossa olevista lapsista oli huostaanotettuja, syvästi vajaamielisiä 183 (181), heikkomielisiä 159 (174) ja muuten poikkeavia 232 (257).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 142 (142) syvästi vajaamielisiä, 89 (93) heikkomielisiä ja 148 (131) muuten poikkeavia. Vajaamielisten sijoitus selviää luvun viimeisestä taulukosta.

Yksityisopetusta annettiin 7:lle laitoshoi-

toon sijoitetulle ja yhdelle perhehoitoon sijoitetulle lapselle, josta kustannukset olivat 2 524 mk. Yksityistä psykoterapiaa annettiin 10:lle laitoshuollossa olevalle ja 3:lle avo- huollossa olevalle lapselle, josta kustannukset nousivat 10 120 mk:aan.

Hoidokkien sijoitus laitoshoitoon. Hoidokkien vaihtuminen kaupungin laitoksissa selviää seuraavasta asetelmasta:

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kulttorpan lastenkoti	Malmiin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Oppilaaskoti Toivola	Hyvösen lastenkoti	Päivölan lastenkoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmälä	Kallion nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Keskehtuvan nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Töölön nuorisokoti	Metsätunturin hoitokoti	Naulakallion vastaanottokoti	Outarön vastaanottokoti	Tutkinta- asema	Yhteensä	
	Osasto																					
	A	B	C																			
V:ltä 1964 hoitoon jääneitä	114	28	42	27	42	31	83	32	20	10	—	23	14	11	13	12	14	—	—	—	—	516
V. 1965 hoitoon otettuja	230	265	146	7	9	2	16	7	3	24	—	14	9	13	8	8	7	—	1	4	—	773
Yhteensä	344	293	188	34	51	33	99	39	23	34	—	37	23	24	21	20	21	—	1	4	—	1 289
Näistä:																						
a) Edelleen toimiston hoidossa olleen sijoitetiin:																						
perhehoitoon	9	16	11	—	3	—	—	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	44
toiseen lastenkotiin	100	93	74	—	7	3	3	2	—	3	—	4	1	1	—	—	2	—	—	—	2	295
sairaalaan	3	2	6	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	15
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:																						
vanhempien hoitoon	105	160	52	5	2	1	5	2	—	15	—	4	—	2	2	1	5	—	—	—	2	363
toiseen maksuttomaan hoitopaikkaan	3	2	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
toisen kunnan hoitoon	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
muihin lastenhoitolaitoksiin	—	—	4	1	—	1	—	1	2	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	14
kuoli	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
poistettu muista syistä	3	—	—	2	—	15	4	—	1	1	—	2	9	6	5	6	—	—	—	—	—	54
Poistettuja yhteensä	229	273	148	8	12	20	16	6	3	22	—	14	11	9	8	9	8	—	1	4	—	801
V:een 1966 jääneitä	115	20	40	26	39	13	83	33	20	12	—	23	12	15	13	11	13	—	—	—	—	488

Laitoksiin ja perhehoitoon sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään

voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle lai-

toshoittoon sijoitettuun 47 lapseen, Helsinkiin laitoshoittoon sijoitettuun 29 lapseen sekä Helsinkiin perhehoitoon sijoitettuun 13 lap-

seen ja maaseudulle perhehoitoon sijoitettuun 57 lapseen nähden.

	Laitoksiin sijoitettuja lapsia		Perhehoitoon sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:lta 1964 hoitoon jääneitä	270	359	317	1 369	2 315
V. 1965 hoitoon otettuja	295	202	108	374	979
Yhteensä	565	561	425	1 743	3 294
Näistä:					
a) edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	10	13	20	15	58
» kunnan lastenkotiin	21	29	12	61	123
» yksityiseen lastenkotiin	83	78	6	37	204
» sairaalaan	4	6	1	3	14
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	2	1	1	—	4
luovutettiin vanhempiensa hoitoon	148	82	23	140	393
» toisen kunnan huoltoon	—	1	2	—	3
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin perhehoitoon ..	20	8	21	41	90
poistettiin työkykyisenä	13	10	33	34	90
» muista syistä	—	8	1	1	10
kuoli	—	—	—	2	2
Poistettuja yhteensä	301	236	120	334	991
V:een 1966 jääneitä	264	325	305	1 409	2 303

Perhehoitoon annettuja lapsia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sukulaisten luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueille asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin perhehoitoon sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenneuvoloiden terveysisaret; maaseudulla tämän tehtävän suorittivat ao. sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myös lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat tarkastuskäyntejä maaseudulla. Kullakin maaseutukotien tarkastajalla oli oma tarkastusalueensa.

Kaikki kouluikässä olevat normaalikykyiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan.

Maaseudulle perhehoitoon sijoitettujen las-

ten lukumäärä oli vuoden alussa 1 369 (1 338). Näistä poistettiin 334 (261) ja uusia sijoitettiin 374 (292), joten vuoden päättyessä lukumäärä oli 1 409 (1 369).

Lautakunnalla oli palkattuja asiamiehiä Espoossa, Hattulassa, Helsingin mlk:ssa, Honkajoella, Humppilassa, Hyvinkäällä, Iitissä, Ikaalisissa, Jalasjärvellä, Janakkalassa, Jokioisissa, Kemiössä, Kiikalassa, Kirkkonummella, Koskella Hl, Koskella Tl, Kärkölässä, Lammilla, Lohjalla, Lopella, Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Pohjassa, Pornaisissa, Pusulassa, Sammatissa, Sipoossa, Siuntiossa, Somerolla, Suomensjärvellä, Tammelassa, Tuusulassa, Valkealassa, Vihdissä ja Viljakkalassa.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatustarpeiden suuruudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 30 mk:sta 180 mk:aan kuukaudessa keskimää-

20. Lastensuojelu

räisen hoitomaksun ollessa n. 100 mk/kk. Laitosten hoitomaksut olivat 4—25 mk hoitovuorokaudelta. Lisäksi on otettava huomioon vieraiden kuntien velkomat kansakoulukustannukset sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönnettyt vaate- ym. avustukset.

Au-lasten valvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 2 336 (2 532) au-lasta toimiston valvonnassa.

Kasvattilapset. Kasvattilasten valvonta ilmenee seuraavasta asetelmasta:

	Poikia			Tyttöjä			Kaikkiaan
	0—6 v	7—15 v	Yhteensä	0—6 v	7—15 v	Yhteensä	
Jäljellä v:lta 1964	262	100	362	276	110	386	748
V. 1965 valvontaan tulleita	96	14	110	120	22	142	252
Yhteensä	358	114	472	396	132	528	1 000
Poistettuja v. 1965	82	32	114	82	34	116	230
V:een 1966 jääneitä	276	82	358	314	98	412	770
Näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä	200	29	229	205	40	245	474

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään. Lisäksi valvottiin vieraan kunnan huostassa olevia lapsia, joista vuoden vaihteessa jäi valvontaan 12 aviolasta ja 10 au-lasta.

Jälkivalvonta ja nuoret kotiapulaiset. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaivanneet jälkivalvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 v täyttäneet lapset joutuivat toi-

miston valvottavaksi, samoin eräät poikkeavat tai omaisten tukea vailla olevat, laitoksista poistetut alaikäiset. Nuorisokodeista poistuneista itsenäisesti asumaan siirtyneistä määrättiin nuorisokotien ao. kuraattorin valvontaan 11 poikaa ja 4 tyttöä¹⁾. Nuorista kotiapulaisista annetun lain nojalla toimiston oli valvottava nuoria kotiapulaisia. Jälkivalvonta ja nuorten kotiapulaisten valvonta selviävät seuraavasta asetelmasta:

	Jälkivalvonnassa olleet			Nuoret kotiapulaiset	Kaikkiaan
	Tytöt	Pojat	Yhteensä		
Jäljellä v:lta 1964	26	32	58	15	73
V. 1965 valvontaan tulleita	15	7	22	8	30
Yhteensä	41	39	80	23	103
Poistettuja v. 1965	13	13	26	13	39
Jäljellä v:een 1966	28	26	54	10	64

Lasten kesävirkestystoiminta. Vähävaraisten perheiden lasten kesävirkestykseen varatusta 165 000 mk:n määrärahasta käytettiin 6 075 (7 493) mk matkalippujen hankkimiseen 405 (365):lle 15 v nuoremmalle lapselle ja heidän saattajalleen. Sellaisia lapsia varten,

joiden vanhemmilla ei ollut mahdollisuuksia kesänviettopaikan hankkimiseen maaseudun sukulaistaloista tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin kesävirkestystoiminnan puitteissa n. 3 kk:n oleskelu joko maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa ja leireillä. Tästä edusta

¹⁾ Vuoden päättyessä oli kuraattorin valvonnassa omassa asunnossa asuvia nuoria 17.

pääsi osalliseksi 952 (931) lasta, joista 751 (736) sijoitettiin maaseudun perheisiin ja 201 (195) kesäsiirtoloihin ja leireille. Lasten ikäryhmyksestä mainittakoon, että kesälasten joukossa oli 3-vuotiaita 9, 4—5-vuotiaita oli 140, 6—7-vuotiaiden ryhmään kuului 247, 8—13-vuotiaita oli 499 ja 14-vuotiaita 57.

Sijoituspaikkoina käytetyistä maalaiskohteista oli sitä ennen hankittu asiamiehen tai paikallisen sosiaalilautakunnan lausunto lastenhuoltotoimiston huolehtiessa hoitomaksujen suorituksesta ja kotien valvonnasta. Kustannukset perhesijoitusten osalta kohosivat 122 269 (112 714) mk:aan sekä siirtola- ja leirisijoitusten osalta 35 171 (29 746) mk:aan eli yhteensä 157 440 (142 460) mk:aan. Mainittujen 952 lapsen joukkoon sisältyi 102 (83) laitos- ja perhehoidossa olevaa lasta, jotka tällä tavalla pääsivät kesävirikistyksestä osallisiksi. Tilapäisesti jouduttiin kesäajaksi ottamaan häätöjen, äidin sairauden ym. syiden takia 45 (53) lasta. Sijoitetuista lapsista suoritettiin 525 (502) lapsen hoitomaksut koko-

naan ja 198 (189) lapsen kohdalla osittain kesävirikistysmäärärahasta, vanhempien maksaessa itse hoitokulut vain 65 (92) lapsesta. Ilmainen kesävirikistyspaikka saatiin 4 (6) lapselle, lahjavarjoilla 5 lapselle ja huoltovirasto maksoi 8 (6) lapsen hoitokulut. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Maaseudun kesäkoteihin ja siirtoloihin sekä leireille lähetetyistä lapsista oli tyttöjä 455 (443) ja poikia 497 (488). Näistä oli 113 (111) au-lasta, avio- ja asumuserolapsia oli 334 (329) ja muutoin erillään asuvien vanhempien lapsia 36 (33). Puoliorpoja oli 85 (91) ja suurperheiden lapsia 223 (203). Huoltoapua saavien perheiden lapsia oli 280 (262). Näihin lukuihin eivät sisälly jo ennestään huostassa olleet lapset.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 43 yksityisen järjestön kesävirikistystoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseksi kaupunki oli varannut 120 000 mk:n suuruisen avustusrahan.

Suojeluvalkonta.

	Poikia			Tyttöjä			Yhteensä
	0—1 v	2—6 v	7—15 v	0—1 v	2—6 v	7—15 v	
Jäljellä v:ltä 1964	6	36	66	10	43	55	216
V. 1965 valvontaan tulleita	—	13	27	1	10	18	69
Yhteensä	6	49	93	11	53	73	285
Syyt valvontaan tulleista:							
Vanhemmissa	—	12	22	—	10	16	60
Lapsissa	—	1	5	1	—	2	9
Yhteensä	—	13	27	1	10	18	69
Poistettuja v. 1965	—	4	18	1	13	21	57
Syyt:							
Muutti toiselle paikkakunnalle tai valvonnan määräaika päättyi	—	—	3	—	—	3	6
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	—	1	4	—	3	1	9
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen tai yksityiskotiin ...	—	3	8	1	10	14	36
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	—	—	3	—	—	3	6
Yhteensä	—	4	18	1	13	21	57
V:een 1966 jääneitä	6	45	75	10	40	52	228
Yhteensä	6	49	93	11	53	73	285

Vajaamielishuolto. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 528 vajaamielisiä koskevaa ilmoitusta ja toimenpidepyyntöä. Tapaukset jakautuivat ilmoituksen pääasiallisen syyn perusteella seuraavasti:

Vajaamielisyyden toteamisia ja vajaamieliseluetteluun merkitsemistä tarkoittavia	89
Sijoituspyyntöjä	20
Vajaamielisten tai heidän omaistensa olosuhteiden tarkistamisia	143
Pyyntöjä toimenpiteisiin ryhtymiseksi sterilisaatioesitystä, holhoukseen asettamista, oppi- tai asevelvollisuudesta vapauttamista, työkyvyttömyyseläkkeen anomista, lääkahoitoa yms. varten	213
Lausuntoja asuntoanomusasioissa	6
Hoitopaikan vaihtumisesta aiheutuneita toimenpiteitä	29
Muita	28
Yhteensä	528

Ilmoitetun tapauksen tutkiminen johti yleensä useampaan kuin ilmoitettaessa pyydettyyn toimenpiteeseen ryhtymiseen, esim. vajaamielisyyden selvittämiseksi suoritettu tutkimus päivähuolto- tai laitossijoitukseen, lääkehoidon aloittamiseen, erityislapsilisä- tai muun lausunnon antamiseen tms. Pysyvästi huollossa olevien kohdalla suoritettuja toimenpiteitä ei toisaalta ole rekisteröity tässä yhteydessä. Siten esim. vajaamieliselvalvonnassa tai laitoshoidossa olevan kohdalla suoritettiin erilaisia tutkimuksia, annettiin lausuntoja eri viranomaisille, ryhdyttiin sijoitukseen jne. merkitsemättä näitä toimenpiteitä erillisinä.

Avohuolto. Vajaamieliseluetteluun oli kertomusvuoden alussa merkitty 1 151 ja loppussa 1 182 vajaamielistä henkilöä. Näistä 488 oli hoidettavana omassa kodissaan, 20 sijaiskodissa ja loput erilaisessa laitoshoidossa. Päivähuoltolahoidon, kasvatuksellisen ja

hoidollisen neuvonnan sekä vajaamielisneuvolan antaman avun lisäksi kotihoidossa olevia vajaamielisiä tuettiin erilaisin avustuksin. Näitä avustuksia myönnettiin 79 tapauksessa, jakautuen tapaukset seuraavasti:

Lääkekustannuksia korvattiin	22
Invalidirattaita ja muita invalidivälineitä hankittiin	5
Lääkintävoimistelukustannukset korvattiin	12
Sterilisoimisesta aiheutuneita kustannuksia korvattiin	2
Vaateavustuksia annettiin	9
Päivähoitajan palkkaamiseen osallistuttiin	4
Muita avustuksia	25

Vajaamielisneuvolan toimintaa selostetaan lähemmin sosiaalilääkärin toimiston toimintakertomuksen yhteydessä.

P ä i v ä h u o l t o l a t. Lastensuojelulautakunnan alaisissa päivähuoltoloissa hoidettiin vajaamielisiä yhteensä 32 044 hoitopäivää (Päivähuoltola Tyynelässä 9 350, Päivähuoltola Vantaalassa 9 830 ja Käpylän koulu- ja työkeskuksessa 12 864 hoitopäivää). Lisäksi suoritettiin hoitomaksu 12 540 hoitopäivästä Aula-työkotien Kannatusyhdistyksen omistamassa Aula-työkodissa helsinkiläisille vajaamielisille annetusta hoidosta.

K e s ä s i i r t o l a. Vajaamielisten Tuki-yhdistyksen kesäsiirtolassa sai kertomusvuonna 3—4 viikon oleskelun ja hoidon 74 vajaamielistä. Hoitokustannukset suoritettiin osittain päivähuoltoloiden ja osittain lastensuojeluviraston käyttöön varatuista määrärahoista. Aula-työkodilla oli oma kesäsiirtolansa laitoksen omia huollettavia varten. Näillä oli kesäsiirtolassa yhteensä 34. Hoitokustannukset suoritti lastensuojelulautakunta sosiaaliministeriön vahvistaman hoitomaksun muodossa.

K e r t o m u s v u o n n a s i j o i t e t u t v a j a a m i e l i s e t. Vajaamieliselaitoksiin

sijoitettiin 39 vajaamielistä, joista 32 suoraan odista ja 7 laitoshoidosta (lastenhuoltolaitoksista, mielisairaaloista jne). Hoito vajaamielislaitoksissa lakkautettiin 18 vajaamielisen kohdalla. Lastenhuoltolaitoksiin sijoitettiin 25 vajaamielistä. Huostassapito lakkautettiin 19 vajaamielisen kohdalta. Näistä 7 ii kuitenkin edelleen lastensuojelulautakunnan huoltoon.

Lastenhuoltotoimiston tiedossa olevien vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja sukupuoliryhitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja sijoituspaikat 31.12.1965 käyvät ilmi ripainoksen taulukkoliitteestä.

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja uoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui oimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 840 (3 282).

Ilmoitukset koskivat 2 359 (2 318) lasta ja

nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 956 (1 008) ja tyttöjä 360 (244) sekä 16—17-vuotiaita poikia 718 (636) ja tyttöjä 325 (289).

Taulukkoliitteessä esitetyn lisäksi käsiteltiin¹⁾ 127 (130) (poikia 66 ja tyttöjä 36) yli 18-vuotiaana ilmoitetun nuoren asiaa, joista 67:ään (62) nähden suoritettiin huoltoa (poikia 31, tyttöjä 36) ja 12 oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä.

Tutkimuksen yhteydessä saatiin asiantuntija-apua lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimistolta sekä eräissä tapauksissa muilta kasvatusteoreetikoilta ja yksityislääkäreiltä. Psykiatrissa hoitoa tarvitsevia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sairaaloihin ja psykiatrisiin hoitokoteihin.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä, johon ei ole kuitenkaan sisällytetty Tutkinta-aseman toimintaa:

Huoltolaitos	Lapsia					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:ta 1964	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä veen 1966	Yhteensä	Keskim. hoidokkia kohden
Kaarelan nuorisokoti	3	3	6	3	3	1 382	230.3
Kallion nuorisokoti	4	6	10	5	5	1 288	128.8
Naulakallion vastaanottokoti	15	22	37	25	12	4 838	130.8
Vastaanottokoti Lemmälä	17	16	33	17	16	4 698	142.4
Hyvösen lastenkoti	1	1	2	1	1	355	177.5
Outamon vastaanottokoti	26	45	71	45	26	8 174	115.1
Koskentuvan nuorisokoti	5	2	7	4	3	1 032	147.4
Sofianlehto, C-osasto	2	2	4	4	—	160	40.0
Taivallahden nuorisokoti	4	4	8	2	6	1 517	189.6
Töölön nuorisokoti	—	1	1	1	—	13	13.0
Metsäkummun hoitokoti	—	—	—	—	—	—	—
Oppilaskoti Toivola	4	5	9	8	1	903	100.3
Yhteensä	81	²⁾ 107	²⁾ 188	115	73	24 360	129.6

Tutkinta-asema, ks. s. 103.

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 277 lasta. Näistä oli jäljellä delliseltä vuodelta 96 poikaa ja 33 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 68 poikaa ja 80 tyttöä. Huoltopäiviä oli 44 518.

Viraston viisi huoltotarkastajaa toimivat pääasiallisesti laitosten sosiaalityöntekijöinä.

Perhehoidossa oli vuoden aikana 76 lasta yhteensä 14 413 päivää. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 35 poikaa ja 6 tyttöä. Seuraavaan vuoteen jäi 32 poikaa ja 3 tyttöä.

¹⁾ Sama lapsi voi esiintyä luvussa useamman kerran. ²⁾ Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitokseen toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden aikana 58 lasta yhteensä 4 104 päivää, 31 poikaa ja 8 tyttöä oli sitä paitsi jossakin muussa laitok-

ssa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 10 poikaa ja 8 tyttöä.

Pysyvässä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojeluvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälkivalvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia yhteensä		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö			
Jäljellä v:lta 1964	149	12	160	3	232	92	324
V. 1965 valvontaan tulleita	68	19	89	8	114	70	184
Yhteensä	217	31	249	11	346	162	508
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	17	—	20	—	15	22	37
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	43	4	35	1	59	24	83
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen	32	5	27	1	44	21	65
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	5	2	1	—	5	3	8
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	7	1	8	—	14	2	16
V:een 1966 jääneitä	113	19	158	9	209	90	299
Yhteensä	217	31	249	11	346	162	508

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 75 alaikäiselle henkilölle.

Lausunnot. Toimisto antoi edelleen pyynnöstä eräitä lausuntoja tuomioistuimille ja holhouslautakunnalle toimiston huollettavana olevista henkilöistä. Poliisilaitoksen passiivitoimisto ja liikennetoimisto pyysivät säännöllisesti lausunnon, milloin toimiston huollettavana ollut alaikäinen haki ulkomaanpassia tai ajokorttia. Ulkomaanpassia varten annettiin lausunto 32 henkilöstä (27 poikaa ja 5 tyttöä). Kaupungin asuntoasiaintoimistolle annettiin eräitä asiakasperheiden asunnon tarvetta valaisevia lausuntoja.

Sosiaalinen oikeusapu. Suojelukasvatus-toimiston edustaja oli säännöllisesti läsnä poliisin kuulustellessa rikokseen syyppääksi epäiltyä alle 18-vuotiasta henkilöä rikospoliisi-osastossa ja muuten vakavanlaisessa rikosasiassa. Tällaisia kuulusteluja oli 1 692 (1 859) alaikäistä koskevassa asiassa. Suojelukasvatus-toimisto suoritti henkilötutkintoja alisyyttäjänä toimiville poliisiviranomaisille syyttä-

mättä jättämisen harkintaa varten, milloin vähäisestä rikoksesta syylliseksi epäilty oli ollut 15- vaan ei 18-vuotias. Tällainen tutkinta tehtiin suppeassa muodossa poliisipiireille vuoden kuluessa 116 (127) tapauksessa. Muuten hoiti nuorista rikoksenteikijöistä annetun lain määräämät tehtävät suojelukasvatus-toimiston puolesta useimmassa tapauksessa Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimisto.

Ensihuolto. Toimisto suoritti tarkkailua ja kiireellisiä toimenpiteitä iltaisin klo 24 saakka. Ns. ensihuoltajat hoitivat 582 (447) tapausta, joista 500 (398) koski poikia ja 82 (49) tyttöjä. 73 (66) tapauksessa oli kysymys Helsingin ulkopuolella asuvasta nuoresta. Huollettuja henkilöitä oli 451 (347), joista poikia 377 (302) ja tyttöjä 74 (45).

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatus-toimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämistä alle 18-vuotiaista päihtyneistä: pidätyksiä oli 741 (540), joista 642 (503) poikien ja 99 (37) tyttöjen.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatus- toimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rik- komuksen tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksente- kijöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttä- mättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17 -vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suoje- lukasvatustoimiston huollettaviksi pääosan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toi- menpiteiden varaan tai ehdollisesti tuomi- tuina oikeusministeriön määräämään valvon- taan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki em. irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidä- tetyt lukuun ottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huollettaviksi, koska oli- vat jo täyttäneet 18 v ennen kuin toimenpitei- siin voitiin ryhtyä.

Ulkomaille matkustavan nuorison valvo- miseksi ja huoltamiseksi oli suojelukasvatus- toimisto yhteistoiminnassa etenkin Turun ja Tukholman lastensuojeluviranomaisten kans- sa.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huolletta- viksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin.

Poliisiviranomainen on 3 816 (3 337) ta- pauksessa pyytänyt lautakunnalta suostu- musta siihen, että alle 21-vuotias nuori rikok- sentekijä saataisiin tuomita rangaistusmää- räysmenettelyin.

Käsitellyistä tapauksista oli miespuolisia syytettyjä 3 604 (3 205) ja naispuolisia syy- tettyjä 212 (132). Syytetyistä oli alle 18- vuotiaita 755 (802) ja 18 v täyttäneitä 3 061 (2 535). 3 015 (2 589) tapauksessa oli syyttä- jänä Helsingin poliisiviranomainen ja 801 (748) tapauksessa muu poliisiviranomainen. Suoritetuista rikoksista oli moottoriajoneuvo- liikenne rikoksia 2 734 (2 493), muita liikenne- rikoksia 63 (69), juopumustapauksia 636 (502) ja muita rikoksia 382 (273). Suostumus rangaistusmääräysmenettelyyn annettiin 3 644 (3 135) tapauksessa ja evättiin 93 (109) tapauksessa. Muiden sosiaalilautakuntien kä- siteltäväksi siirrettiin tai muuten jätettiin ratkaisematta 79 (93) tapausta.

Elatusaputoimisto

Elatusaputoimistossa pidettyyn avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin uusia tapauksia vuoden aikana 663 ja poistettiin 580. Kun v:lta 1964 siirtyi 4 159 tapausta, oli kertomusvuoden lopussa luette- lossa 4 242 lasta.

Seuraavat asetelmat valaisevat vuoden lo- pulla luetteloissa olleiden lasten äitien ja ela- tusvelvollisten siviilisäätystä ja ikää lasten syn- tyessä.

Siviilisäätty	Elatus- velvollisia		Ikä, vuotta	Elatus- velvollisia	
	Äitejä			Äitejä	
Naimattomia	3 385	1 660	15	11	1
Leskiä ja laillisesti eronneita	596	474	16—19	722	253
Naimisissa olevia	250	1 281	20—24	1 496	1 055
Tiedot puuttuvat	11	827	25—29	961	986
			30—34	567	603
			35—39	345	338
			40—49	138	337
			50—	—	88
			Tiedot puuttuvat	2	581
			Yhteensä	4 242	4 242

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 12, joista 10 oli sairaalassa, 1 lastenkodissa ja 1 hoitokodissa.

Kuolemansyy:

Keuhkokuume	3
Heikko ja elinkelvoton	3
Keuhkojen ilmattomuus	1
Aivoverenvuoto	2
Syöpä	1
Tapaturma	2

Ottolapsiksi hyväksyttiin 53 lastenvalvojan luetteloissa ollutta avioliiton ulkopuolella syntyynyttä lasta.

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste. Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 193 (193) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 83 (74) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä v. 1955

annetun ja v. 1961 muutetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 49 (45) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä. Hakemuksia hyväksyttiin 47 (43) ja hylättiin 2 (2). Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 330 (276) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana oikeudessa 5 (6) kertaa.

Lisäksi esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojen puolesta 26 (28) kertaa. Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virkaapua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 181 (213) tapauksessa.

Elatusaputoimiston tehtäviin kuului myös elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa v. 1948 annetussa laissa tarkoitetut asiat. Tämän lain perusteella elatusapujaosto teki Uudenmaan lääninhallitukselle uusia työlaitosesityksiä avioliitossa syntyneiden lasten osalta 82 (193) sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden osalta 37 (79) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 199 (303) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 19 (23). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 157 (215) työlomanomusta ja 205 (274) tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Toimiston tiliasema vuoden päättyessä ilmenee seuraavasta:

T u l o t

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Siirto v:lta 1964:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö, postisiirtotilin ja kassan saldo...	—	—	68 659
Valvottujen säästötilien saldo	220 297	766	221 063
Lapsille perityt elatusmaksut	901 467	564 992	1 466 459
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	253 177	12 993	266 170
Peritty elatusavun ennakkoa	50 463	135 635	186 098
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	896	325	1 221
Kassaosastolta elatusavun ennakkoa	—	—	1 042 705
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	6 065	227	6 292
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1965	20 006	1 188	21 194
Korkotuloja	10 256	33	10 289
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	1 680
			<hr/>
			Yhteensä 3 291 830

Menot

	Au-lapset mk	Aviolapset mk	Yhteensä mk
Huoltajalle suoritettujen lasten hoitokorvaukset	923 456	569 077	1 492 533
Kaupungille suoritettujen hoitomaksujen korvaukset	253 177	12 993	266 170
Maksettu elatusavun ennakkooa	205 079	929 742	1 134 821
Ennakkoon korvaukset kunnille	694	1 267	1 961
Kaupungille suoritettujen oikeuskulujen korvaukset	533	13	546
Oikeuskuluihin käytetty	25 537	1 403	26 940
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	1 679
Siirto v. een 1966:			
Lastenvalvojan säästö- ja postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	157 056
Valvottujen säästötilien saldo + obligaatit	209 567	557	210 124
		<u>Yhteensä</u>	<u>3 291 830</u>

Elatusavun ennakkooa suoritettiin 3 841 (3 368) lapsesta, joista 732 (637) oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä ja 3 109 (2 731) avioliitossa syntyneitä. Elatusvelvollisilta perit-

tiin suoritettujen ennakkoojen korvauksina 187 320 (111 449) mk.

Ennakkoojen käsittelyä valaisee seuraava taulukko:

	Hakemuksia jätetty kpl	Ennakkooa suoritettu					Hylätty				Lakkautettu				Keskeytetty	
		nostajien luku		lasten luku		mk	nostajia		lapsia		nostajia		lapsia		nos- tasia	lap- sia
		pl ¹⁾	au ²⁾	pl	au		pl	au	pl	au	pl	au				
Tammikuu ...	64	66	36	98	36	5 264	12	6	20	7	78	7	91	7	6	6
Helmikuu	59	1 315	473	2 003	489	98 334	6	3	6	3	34	2	38	2	12	12
Maaliskuu	56	1 324	436	2 048	447	97 364	2	1	5	1	25	9	29	9	7	9
Huhtikuu	49	1 268	405	1 962	421	92 951	3	2	4	2	72	17	118	17	10	14
Toukokuu	51	1 425	466	2 142	482	105 123	5	4	7	4	26	15	38	15	16	21
Kesäkuu	51	1 381	460	2 107	475	100 946	2	2	3	2	16	2	20	3	9	14
Heinäkuu	35	1 440	590	2 193	494	104 468	—	—	—	—	13	1	15	1	6	7
Elokuu	62	1 388	468	2 109	488	101 438	2	—	2	—	16	4	19	4	3	4
Syyskuu	56	1 498	459	2 278	477	107 695	3	1	6	1	17	6	24	6	8	10
Lokakuu	57	1 469	463	2 274	483	107 714	3	1	4	1	31	3	41	3	7	8
Marraskuu	52	1 446	466	2 232	491	106 408	2	1	4	1	26	2	30	2	11	12
Joulukuu	54	1 464	467	2 254	488	107 116	2	1	2	1	25	12	42	12	5	6
	646					1 134 821	42	22	63	23	379	80	505	81	100	123

¹⁾ pl = perhelapsia

²⁾ au = avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia.

	Ennakkoo jakaantuminen perheen suuruuden mukaan					
	Lapsia					
	1	2	3	4	5	6
Tammikuu	75	23	3	1	—	—
Helmikuu	1 250	378	111	28	7	4
Maaliskuu	1 221	388	117	26	5	3
Huhtikuu	1 151	379	112	21	6	4
Toukokuu	1 317	407	128	30	6	3
Kesäkuu	1 306	380	119	25	7	4
Heinäkuu	1 356	407	125	24	8	2
Elokuu	1 307	399	120	21	6	3
Syyskuu	1 365	431	128	25	4	4
Lokakuu	1 326	437	131	29	6	3
Marraskuu	1 312	437	128	26	5	4
Joulukuu	1 330	444	123	24	7	4

V ä e s t ö a s i a i n t o i m i s t o

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 35 neuvolaa, joissa neuvolapiirejä yhteensä 52. Virastoon jätettiin 258 (394) ja neuvoloihin 8 317 (8 211) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 8 575 (8 605) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 8 367 (8 405), joista au-lasten osalta 400 (401) ja hylättiin 208 (200), joista au-lasten osalta 69 (58).

Avustus myönnettiin 8 435 (8 254) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 140 (151) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Seuraava asetelma osoittaa, miten hakijat noudattivat äitiysavustuslain määräämää tarkastuksessa käyntivelvollisuutta:

IV raskauskuukaudessa tai sitä		
	ennen	8 245 (8 276)
V	»	127 (156)
VI	»	107 (72)
VII	»	47 (63)
VIII	»	30 (23)
IX	»	9 (5)
X	»	1 (5)
Ei lainkaan tarkastuksia ennen		
synnytystä		9 (5)
	<u>Yhteensä</u>	<u>8 575 (8 605)</u>

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 421 850 (427 550) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 241 600 (231 950) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 160 000 (150 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohden.

Perhelisät. Perhelisän hakijoita oli yhteensä 1 719 (1 794), joista hyväksyttiin 1 484 (1 559) ja hylättiin 182 (235). Veroylityksen takia hylättiin 149 (178) ja muusta syystä 33 (57). Hakemuksista oli 53 (18) toistamiseen käsiteltävänä kokouksessa lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 66 (60) mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 288 (259) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 484 (1 559) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 5 845 (6 184), joista 5 565 (5 911) alle 16-vuotiaita ja 280 (274) koulunkäynnin perusteella huomioonotettuja 16 v täyttäneitä lapsia.

Perheet jakaantuivat lapsiluvun mukaan seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	338 (341)	7	41 (44)
3	159 (166)	8	17 (15)
4	534 (561)	9	6 (5)
5	272 (300)	10	3 (5)
6	113 (121)	11	1 (1)
		<u>Yhteensä</u>	<u>1 484 (1 559)</u>

Perhelisän saajista oli 892 (956) varsinaisia suurperheitä, 440 (436) leskien ja 152 (167) työkyvyttömiä perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 166 402 (158 623) mk:sta jaettiin suurille perheille 101 756 (98 880) mk, leskien perheille 46 810 (41 368) mk ja työkyvyttömiä perheille 17 836 (18 375) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talarakennusten kunnostamiseen 2 900 (3 245) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 74 669

(74 752) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 22 775 (17 144) mk, astioihin ja muihin taulustarvikkeisiin 12 183 (11 658) mk, ompelua pesukoneisiin, pölynimureihin sekä jääkaappeihin 10 546 (11 554) mk, vaatekukseen 42 293 (39 484) mk sekä muihin luontoisuuksiin 1 035 (785) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 126 000 (120 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 802 (782), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 66 (83). Hakemuksista hylättiin 90.

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 2 828 (2 758) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 1 697 (1 678). Harkinnan perusteella myönnettiin tai suoritusta jatkettiin veroäyriilytyksestä huolimatta 296 (139) nostajalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 750 (941). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin lapsilisä 493 (698) tapauksessa, veronylityksen takia 180:ssä (200), koulutusavustuksen takia 25:ssä (35), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 9:ssä (6), toisiin kuntiin siirtymisen takia 41:ssä ja muusta syystä 2 tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 31 (20) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaaliministeriön ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suoritamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana:

Lsl. 3 § 1:1) täysorpoisuus	44 (51)
» » 2) puoliorpoisuus	1 630 (1 652)
» » 3) au-lapsen elatus- avun puuttumi- nen	221 (210)
» » 4) vanhempain kan- saneläke	656 (677)
Yhteensä	2 551 (2 590)

As. 3 § 1:1) sokeus	12 (11)
» » 2) kuurous	65 (63)
» » 3) raajavamma	56 (50)
» » 4) vaikea kaatumatauti	25 (15)
» » 5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	136 (137)
» » 6) sokeritauti	102 (86)
» » sydänvika	5 (5)
» » keuhkoastma	2 (2)
» » muu avuttomuus .	62 (55)
Yhteensä	465 (424)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 3 016 (3 014) lapsesta 2 013 (2 006) nostajalle yhteensä 148 050 (146 538) mk.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 592 356 (593 148) mk. Erityislapsilisän määrä oli täysorpojen ja avuttomien lasten kohdalla 84 mk ja muiden kohdalla 42 mk vuosineljänneksittäin.

Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien ole toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkeitukseen määrärahaa. Lainojen takaisin perimiseen liittyviä varallisuusselvityksiä ja lausuntoja annettiin sosiaaliministeriölle.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli yhdestä lapsesta 46.50 mk neljännekseltä, toisesta lapsesta 55 mk ja 66 mk kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 6 630 (6 315) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 4 703 (4 781).

Jaosto käsiteli vuoden aikana 1 492 (1 517) lapsilisää koskevaa asiaa. Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kaikkiaan 22 423 277 (22 147 933) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisä 4 362 (2 205) mk sekä nostamatta

20. Lastensuojelu

jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 86 020 (89 780) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut:

Nejännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	65 078 (65 184)	108 850 (109 092)
II	65 546 (65 269)	109 409 (109 092)
III	65 445 (65 346)	109 322 (109 265)
IV	65 901 (65 545)	109 937 (109 389)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 300 tapausta, joissa lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittäytyivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lasten luku
1 lapsesta	33 148 (33 126)	33 148 (33 126)
2 »	21 259 (20 752)	42 518 (41 504)
3 »	7 185 (7 197)	21 555 (21 591)
4 »	1 780 (1 800)	7 120 (7 200)
5 »	459 (489)	2 295 (2 445)
6 »	100 (115)	600 (690)
7 »	42 (39)	294 (273)
8 »	12 (14)	96 (112)
9 »	4 (6)	36 (54)
10 »	1 (1)	10 (10)
11 »	1 (—)	11 (—)
Yhteensä 63 991 (63 539) 107 683 (107 005)		

Sosiaalilääkärin toimisto

Kertomusvuoden aikana tutkittiin 693

(540) lasta ja tutkittaviksi ilmoitetuista tapauksista siirtyi keskeneräisinä tai tutkimusta odottamaan seuraavaan vuoteen 96 (105). Tapaukset jakautuivat lähettäjiensä mukaan seuraavasti: lastenhuoltotoimistosta ilmoitettuja 446 (391), vajaamielishuolto-osastosta 73 (66) ja suojelukasvatustoimistosta 270 (188).

Tutkimukset suoritettiin ryhmätyönä. Esi-tiedot saatiin tavallisesti lähettävän toimiston huoltotarkastajalta. Psykologisia tutkimuksia suoritettiin yhteensä 1 327.

Polikliinisessä yksilöhoidossa oli omilla työntekijöillä yhteensä 37 lasta ja vanhempaa, hoitokertoja kaikkiaan 428, ulkopuolisilla terapeuteilla oli hoidossa 7 tapausta, hoitokertoja 177.

Hoitotapauksista pidettiin viikottain neuvottelu, samoin koko toimistoa koskeva yhteisneuvottelu. Lääket.lis. Sirkka Syväne kävi kerran viikossa yhteistyö- ja tapausneuvottelussa Hesperian sairaalan nuoriso-osastolla.

Henkilökunta osallistui konsultoivina asiantuntijoina erilaisiin työn kehittämis- ja laitossuunnitteluneuvotteluihin sekä piti esitelmiä ja alustuksia koulutustilaisuuksissa.

Sosiaalilääkärin toimiston henkilökuntaa osallistui omien ammattiyhdistystensä sekä Kasvatusneuvoloiden liiton järjestämiin seminaareihin ja opintopäiviin.

Sosiaalilääkärin toimiston tutkimusaineisto, ilmoitukset ja tutkimustulokset ilmenevät seuraavista taulukoista:

Tutkimusaineisto:

	I k ä										Kaikkiaan	
	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v		Yhteensä			
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T		
<i>Jäljellä v. 1965</i>												
Lastenhuoltotoimisto	13	13	23	12	1	1	—	—	37	26	63	
Lhtn vajaamielisryhmä	—	1	3	3	1	2	1	1	5	7	12	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	16	7	4	3	—	—	20	10	30	
<i>Uusia v. 1965</i>												
Lastenhuoltotoimisto	47	30	165	115	14	8	3	1	229	154	383	
Lhtn vajaamielisryhmä	6	3	20	14	7	2	4	5	37	24	61	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	119	53	25	36	4	3	148	92	240	
<i>Yhteensä</i>												
Lastenhuoltotoimisto	60	43	188	127	15	9	3	1	266	180	446	
Lhtn vajaamielisryhmä	6	4	23	17	8	4	5	6	42	31	73	
Suojelukasvatustoimisto	—	—	135	60	29	39	4	3	168	102	270	
Kaikki yhteensä	66	47	346	204	52	52	12	10	476	313	789	
Poistettu v. 1965	51	39	310	184	46	43	10	10	417	276	693	
Jäljellä v. 1966	15	8	36	20	6	9	2	—	59	37	96	

Tutkimukseen ilmoitettujen lasten ja nuorten henkilöiden huoltajien sosiaalinen asema:

Huoltajan sosiaaliryhmä ¹⁾	Ehyt koti		Poikkeava koti		Kasvatuskoti		Laitos		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
I	13	6	4	2	2	—	4	2	23	10	33
II	9	14	4	5	2	1	10	8	25	28	53
III	28	20	40	27	31	20	114	63	213	130	343
IV	21	8	35	23	32	32	127	82	215	145	360
Yhteensä	71	48	83	57	67	53	255	155	476	313	789

¹⁾ I Johtavassa asemassa olevia yms.

II Pienyrittäjiä, työnjohtajia, ylempää toimistohenkilöstöä yms.

III Ammattityöntekijöitä, alemmaa toimistohenkilöstöä yms.

IV Apu- ja sekatyöntekijöitä yms.

Tutkittujen ominaisuudet:

	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v —		Yhteensä		Kaikkiaan
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	
<i>Älykkyytaso</i>											
130—	1	2	5	2	—	—	—	—	6	4	10
110—129	4	3	26	15	1	1	—	—	31	19	50
90—109	9	13	54	42	6	5	—	—	69	60	129
80— 89	7	5	31	24	1	1	1	—	40	30	70
60— 79	12	5	25	19	6	5	5	3	48	32	80
40— 59	2	1	13	8	3	4	—	3	18	16	34
alle 40	2	2	4	3	—	—	—	1	6	6	12
V. 1965 ei tutkittu	29	16	188	92	35	35	6	3	258	146	404
Yhteensä	66	47	346	205	52	51	12	10	476	313	789
<i>Sukurasitus ¹⁾</i>											
Rangaistu	2	2	22	22	3	5	—	—	27	29	56
Poikkeava elämäntapa	16	14	108	78	19	11	1	2	144	105	249
Vajaamielisyys	3	3	18	7	2	—	2	1	25	11	36
Mielisairaus	4	8	45	36	2	5	1	—	52	49	101
Muu pitkäaikainen sairaus	3	4	14	8	2	4	—	—	19	16	35
Aistiviallisuus	1	—	2	1	—	—	—	—	3	1	4
Yhteensä	29	31	209	152	28	25	4	3	270	211	481
<i>Kasvuympäristön erikoisuus ¹⁾</i>											
Avioton	43	22	84	52	11	7	—	3	138	84	222
Äiti, isä tai molemmat kuolleet	1	4	42	27	11	10	2	4	56	45	101
Avioero, asumusero	10	8	113	54	16	22	6	1	145	85	230
Äiti- tai isäpuoli	2	2	41	20	10	7	1	2	54	31	85
Otto- tai kasvatusvanhemmat	14	15	57	31	3	4	2	—	76	50	126
Lasten- tai nuorisokoti	47	27	128	85	17	7	1	—	193	119	312
Suojelukasvatusvastaanottokoti ym. vastaat- vat laitokset	—	—	49	26	8	18	—	2	57	46	103
Yhteensä	117	78	514	295	76	75	12	12	719	460	1 179

¹⁾ Sama lapsi saattaa esiintyä useammassa eri kohdassa.

V. 1965 poistetut lapset, nuoret ym. henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan:

Kaikista tutkituista selvitykset ja lausunnot, lisäksi suosituksia ja toimenpiteitä, joita monen tutkitun osalla useita	310—318	320	321, 324	325 0, 1, 4, 5	325, 2	325, 3	326, 3	326, 4	351—353	Muut	793	Keskeneräiset tai tutkimatta	Yhteensä
Tutkimukset, selvitykset ja lausunnot lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimistolle	43	7	86	34	38	31	45	8	7	1	17	18	335
Suositus kasvatuskotiin	2	—	5	—	4	4	—	—	—	—	6	—	21
» lastenkotiin, vastaanotto- tai nuorisokotiin	9	1	13	—	1	4	3	2	—	—	2	—	35
» koulukotiin	2	3	1	—	2	1	1	1	—	—	—	—	11
» sairaalaan	23	—	22	1	5	3	10	3	3	—	—	—	70
» poliklinikkatutkimukseen	10	—	8	2	17	13	6	1	9	2	3	—	71
» laitoksesta kotiuttamiseen	—	—	1	—	—	2	4	—	—	—	1	—	8
» Metsäkummun hoitokotiin	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
» yksilöterapiaan	5	—	3	—	—	—	1	1	—	—	—	—	10
Ehdotettu vapauttamista oppivelvollisuuden suorittamisesta	—	—	—	8	—	—	—	—	1	1	—	—	10
» koulunkäynnin alkamisen siirtämistä	—	—	2	1	9	5	—	—	1	—	—	—	18
» apukouluun	—	—	1	—	6	1	—	—	—	—	—	—	8
» muuta koulujärjestelyä	3	—	9	—	—	1	3	2	2	—	3	—	23
» oppivelvollisuuden suorittamista yksityisesti	2	—	1	—	1	3	3	—	1	1	1	—	13
» ammatinvalinnan ohjausta	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	4
Lausunto adoptioasiassa	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	19	—	23
» holhous- tai oikeusasiassa	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	4	—	8
Työkyvyttömyyseläkehakemus	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Lausunto kutsuntaviranomaisille	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Muu lääkärintodistus	4	6	—	—	2	—	4	1	—	—	—	—	17
Lääkemääräys	8	8	—	—	4	1	3	1	3	1	—	—	29
Yhteensä	114	25	156	46	92	69	88	22	30	6	56	18	722

Taulukkoon sisältyvät diagnoosit selviävät seuraavasta tautinimistöluettelosta:

310—318 Psychoneuroses (neuroosit)	326,3	Maladaptatio acuta (sopeutumattomuus)
320 Constitutio psychopathica (luonnevikaisuus)	326,4	Abnormitas characteris (luonteen poikkeavuus)
321, 324 Persona immatura (tunne-elämän kypsymättömyys ja häiriytyneisyys)	351—353	Laesio cerebri intra partum (aivo- vaurio)
325,0 Idiotia (tylsämielisyys)	793	Observationes et explorationes (huomiointia ja tutkimuksia)
325,1 Imbecillitas (vähämielisyys)		<i>Vajaamielisneuvola.</i> Lastensuojeluvirastossa oli kertomusvuonna 51 vajaamielisneuvolan vastaanottoa. Neuvolassa toimi tavantomainen kasvatustutkimusryhmä. Yhteensä tutkittiin 291 tapausta eli keskimäärin 5.7 tapausta vastaanottoa kohti. Tutkimukseen ottamisen pääasiallisen syyn perusteella ja-kautuivat tapaukset seuraavasti:
325,4 Mongolismus (mongolismi)		
325,5 Oligophreniae aliae (muu, ei määriteltävissä oleva vajaamielisyys)		
325,2 Debilitas (heikkomieliisyys)		
325,3 Deficientia intelligentiae (heikkolahjaisuus)		

Perustutkimuksia vajaamielisyyden diagnostisoimiseksi	56
Tutkimus ja lausunto työkyvyttömyys- eläkkeen anomista varten	30
Lääkehoidon määrääminen ja tarkista- minen	58
Tutkimus ja lausunto:	
erityislapsilisän anomista varten	19
sairausvakuutusta varten	12
abortin tai sterilisaation suorittamista varten	6
lääkintävoimistelun antamista varten	9
(M3) mielisairashoitoa varten	4
laitossijoituksen tapahtuessa	16
Lähetä sairaalaan tai poliklinikalle	13
Muut (esim. tutkimus ja lausunto oppi- tai asevelvollisuudesta vapauttamista, holhoukseen asettamista, erilaisia vi- ranomaisia varten jne.)	68
Yhteensä 291	

Vajaamielisneuvolan lääkärimäisenä toimi lääket. lis. Gustav Amnell, psykologina fil. maist., LP Helka Mäntö ja sosiaalityöntekijöinä lastenhuoltotoimiston vajaamielis- huollon työryhmän huoltotarkastajat Kirsti Järvinen ja Virpi Kivelä. Neuvolavastaan- ottojen ohella on pidetty tapausneuvotteluja, joihin edellä mainittujen lisäksi osallistui va- jaamielishuoltaja Maija Kario.

Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan määräämät so- vittelijat hoitivat sovittelutehtäviä seura- vasti: päätettyjä sovitteluja 108, kesken jää- neitä (vuodelle 1966 siirtyneitä) 29 eli yht. sovitteluja 137. Avioliittoa jatkoi (ei todis- tusta) 11 avioparia, neuvottelukertoja oli 362, lapsettomia aviopareja 40 ja lasten luku- määrä 158.

Aviopuolisoiden jakautuminen uskonto- kunnan mukaan oli (päättäneissä sovitte- luissa) siviilirekisterissä 96 aviopuolisoa,

evangelisluterilaisessa seurakunnassa 114, muuhun uskontokuntaan kuuluvia 7 eli yh- teensä 217 aviopuolisoa.

Jakautuminen avioliittovuosien mukaan oli seuraava: 0—1 vuotta 10, 2—5, 41, 6—10, 44 ja yli 10 vuotta 42 eli yhteensä 137 avio- liittoa.

Sosiaaliryhmitys (ks. s. 17) miehen amma- tin mukaan jakaantui seuraavasti: I ryhmään kuuluvia oli 38, II:een 30, III:een 54 ja IV:een 15 eli yhteensä 137.

Sovittelijoina toimivat kertomusvuoden aikana lastenhuollontarkast. Margit Törnudd, johtava huoltotarkast. Marja Muukkonen ja siht. Kalervo Juurinen.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 3 315 lasta. Kertomusvuoden kuluessa oteti- tiin hoidettavaksi 1 247 (1 128) lasta, joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 4 562 (4 386) lasta. Näistä oli 4 031 lastenhuoltotoimiston alaista ja 516 suojelu- kasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta hen- kilöä. Sitä paitsi oli 15 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suo- jelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli syntynyt 2 891 eli 63.4 % avioliitossa ja 1 671 eli 36.6 % avioliiton ulkopuolella. Las- tenhuoltotoimiston alaisten lasten vastaavat suhdeluvut olivat 60.5 ja 39.5 sekä suojelu- kasvatusta tarvitsevien lasten 86.3 ja 13.7. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 2 543:lla eli 88 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 324:llä eli 11.2 %:lla jompikumpi vanhemmis- ta kuollut ja 24 eli 0.8 % täysin orpoja. Au- lapsista 699:llä eli 41.8 %:lla oli sekä elatus- velvollinen että äiti elossa, 947:llä eli 56.7 %:lla oli elatusvelvollinen tai äiti kuollut tai elatusvelvollinen tuntematon ja 25:llä eli 1.5 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuol- leet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 3 740 eli 82.6 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 40 ja muualla Uudenmaan läänissä 128, joten muualla syntyneitä oli 619 eli 13.7 %.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluivat, ryhmiteltiin heidät vanhempiensa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja au-lapset äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ja ammattityöntekijäin lapsia 2 150 eli 47.1 %, muiden työntekijäin 519 eli 11.4 %, kotiapulaisten 350 eli 7.7 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 141 eli 3.1 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 778 eli 17.1 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 171 eli 3.8 %.

Toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä em. lasten joutumiseen lautakunnan huostaan useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 1 100:ssa eli 24.1 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta, 601 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 499 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 3 207:ssä eli 70.3 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 292 eli 6.4 % lapsista otettiin huollettaviksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskkyky, 120:llä eli 2.6 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmat kuolleet, 157 lasta eli 3.4 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 698 lapsen eli 15.3 %:n vanhemmat olivat joko sairaita tai heidän työkykynsä oli vähentynyt, 131 lapsen eli 2.9 %:n vanhemmat olivat joko työhaluttomia tai juoppoja, 1 379 lapsen eli 30.2 %:n vanhemmilta puuttui asunto jne.

Äidinkieli oli 4 331:llä eli 95.0 %:lla suomi, 220:llä eli 4.8 %:lla ruotsi ja 11:llä eli 0.2 %:lla jokin muu kieli.

Muussa suhteessa viitataan eripainoksen liitteenä olevaan tilasto-osastoon.

Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

	mk
Lastensuojeluvirasto	2 462 144

Avohuolto:

turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	2 064 677
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	101 341
lasten kesävirikistys ja lomamatkat	163 515
vajaamielisten huolto	85 737

Laitoshuolto:

kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	6 340 524
kaupungin vajaamielisilaitokset	803 496
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	3 174 463
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	202 927
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	1 059 051
Järjestöjen avustukset	134 692
Lastensuojelulautakunnan käytövarat	4 266

Yhteensä 16 596 833

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	25 226
Päivölän lastenkoti	4 969
Yhteensä	30 195

20. Lastensuojelu

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot ja-
kaantuivat seuraaviin eriin:

Valtionapu sosiaalilääkärin toi- miston menoihin	mk	7 500
Korvaukset annetusta huollosta:		
valtiolta	1 585 365	
vierailta kunnilta	30 642	
yksityisiltä	1 318 614	
Valtionapu:		
lastenkodeille	152 606	
vajaamielislaitoksille	359 826	
Ateriamaksut	110 927	
Luontoisedut	62 140	
Vuokrat	89 404	
Gustaf Walfrid Hyvösen rahaston tuotto	61 283	
Muut tulot	39 357	
	<u>Yhteensä</u>	<u>3 817 664</u>

Kun tulot vähennetään bruttomenoista
16 596 833 mk:sta, kaupunginkassaa rasitta-
vaksi nettomenoksi jää 12 779 169 mk eli
1 592 698 mk enemmän kuin edellisenä vuon-
na.

Avustukset ja osuudet kuntain- liitoissa

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuk-
sina yksityisille lastensuojelujärjestöille yh-
teensä 134 692 mk, josta Vankeusyhdistys sai
15 000 mk ja 119 692 mk sellaiset järjestöt,
jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläi-
sille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena
Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta
ylläpitävälle kuntainliitolle 63 000 mk, Suo-
men Sisälähetysseuran Vaalijalan vajaamie-
liskeskuslaitokselle 38 400 mk ja Rinnekoti-
Säätiölle osuutena keskuslaitoksen perusta-
miskustannuksiin 782 056 mk.

Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli
rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joi-
den pääomat ja käytettävissä olevat korko-
varat olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusra- hasto	481	236
Johan Gustaf Rosenbergin ra- hasto	147	14
Lasten kesäsiirtolain rahasto ...	251	23
Bergman-puolisoiden lahjoitus- rahasto	729	67
L. A. Grönholmin Helsingin orpo- lasten rahasto	158	11
M. Kotschackin lastenvaatus- rahasto	1 138	135
Aina ja Ivar Gordien lahjoitus- rahasto	763	81
	<u>Yhteensä</u>	<u>3 667 567</u>

Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoi-
toa tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä ker-
tomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri
kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten
omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto
suoritti pääasiassa suullisilla ennakkosopi-
muksilla paikkavaraukset kuitenkin siten,
että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruu-
den. Kaupunki varasi myös myöntäessään
avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten
perustamiskustannuksia varten samalla käyt-
tönsä määrääjäksi hoitopaikkoja. Seuraavat
sopimukset olivat kertomusvuonna voimassa:

5.2.1955 tehty sopimus 30 hoitopaikan va-
raamisesta 31.12.1975 saakka Samfundet
Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön
lastenkodista;

17.11.1965 ja 2.12.1965 tehdyt sopimukset
35 hoitopaikan varaamisesta 30 v:ksi Musta-

laislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista ja 8 hoitopaikan varaamisesta yhdistyksen muista laitoksista sekä sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Päiväkummun lastenkodista ja 20.3.1962 tehty sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauniaisissa;

28.12.1956 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodista myönnetyn lainan maksuajaksi;

11.10.1960 tehty sopimus 17 hoitopaikan varaamisesta Lastenlinnasta sekä sopimukseen liittyvä erikoissopimus; näistä hoitopaikoista oli 8 ensisijaisesti lastensuojelulautakunnan käytettävissä;

17.2.1964 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

19.11.1964 tehty sopimus 7 hoitopaikan varaamisesta Föreningen för upprätthållande av en hemsysterskola på Hindhår Gård-yhdistyksen omistamassa lastenkodissa v:ksi 1965—1979;

15.1.1960 tehty sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista (Nuorisokoti Ritvala);

4.4.1964 tehty sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön Koivurinteen lastenkodista;

27.6.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan va-

raamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija -kodista;

16.6.1961 tehty sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 25 v:ksi Helsingin Kaupunkilähetysten Kotivuoren lastenkodista;

21.11.1961 tehty sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta toistaiseksi Kirsti Herlinin Lastenkotisäätiön lastenkodista;

12.7.1951 tehty sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31.12.2001 saakka Suomen Lastenhoitoyhdistyksen Töölön lastenkodista;

kaupunginhallituksen ja Rinnekoti-säätiön hallituksen 17.9.1963 allekirjoittama kaupungin ja säätiön välinen sopimus 253 hoitopaikan varaamisesta kaupungille säätiön hoitolaitoksesta 50 vuodeksi sekä

4.3.1965 tehty sopimus 6 hoitopaikan varaamisesta Suomen Kirkon Sisälähetysseuran omistamassa Vaalijalan Keskuslaitoksessa 50 v:n ajaksi 1.1.1965 lukien.

Lisäksi kaupunginvaltuuston 21.2.1962 tekemän päätöksen perusteella Kärkulla Centralanstalt -nimisestä kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta tehtiin 45 paikan ennakkovaraus aikaisemmin varattujen 35 paikan lisäksi sekä

kaupunginvaltuuston 20.6.1962 myönnettyä lainan Vajaamielisten Tuki -yhdistykselle sen omistamasta Kankurinmäen kesäsiirtola ja hoitokoti -nimisestä laitoksesta varattiin kaikki paikat lastensuojelulautakunnan käyttöön. Lainasopimus 1.12.1965 vuosiksi 1966—1985.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset.¹⁾

Sofianlehdon vastaanottokoti toimi 227-paikkaisena turvattomien lasten vastaanottolaitoksena, johon kuitenkin jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia

lapsia ja vajaamielisiä. Laitos jakaantui 67-paikkaiseen pikkulasten (A-), 55-paikkaiseen leikki-ikäisten (B-) ja 48-paikkaiseen kouluikäisten osastoryhmään sekä 42-paikkaiseen vajaamielisten ja 15-paikkaiseen vajaamielisten sairastosastoon. Laitoksessa suoritettujen korjaustöiden ajaksi jouduttiin sijoittamaan 18-paikkainen tyttöosasto taloon Toinen linja

¹⁾ Henkilökunta, ks. kunnalliskalenteri.

12 ja osa huollettavista (n. 50) Naulakallion vastaanottokotiin.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 2-osastoisena 30 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laitoksella oli oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti toimi 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, etupäässä tyttöjä varten tarkoitettuna vastaanotto- ja tutkimuslaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen uusiin tiloihin jouduttiin väliaikaisesti sijoittamaan Sofianlehdon vastaanottokodin huollettavia. Laitoksen vahvistettu paikkaluku oli 50.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena erityislasternkotina.

Malmin lastenkoti toimi niin ikään 37-paikkaisena erityislasternkotina. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan jatkuvasti myös vajaamielisiä lapsia.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislasternkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot. Sijoitusvaikeuksien vuoksi laitoksessa edelleen hoidettiin yksinomaan kouluikäisiä lapsia.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen laitoksena.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien poikien laitoksena.

Taivallahden nuorisokoti toimi 17-paikkaisena jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitolaitoksena.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatustarvikkeisiin joutuneiden lasten psykiatrisena laitoksena, jolla oli oma kansa-

koulu. Hoito- ja kasvatustyötä johdettiin kiinteästi sosiaalilääkärin toimistosta, jonka lastenpsykiatri ja psykologi työskentelivät vakituisesti laitoksessa.

Oppilaskoti Toivola toimi 96-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten hoitolaitoksena, jossa oli oma kansakoulu.

Koskentuwan nuorisokoti, jossa oli 16 paikkaa, toimi lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitokotina.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema toimi 20-paikkaisena ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitoksena. Laitos toimi lastensuojeluvirastoon liittyvänä Kallion virastotalossa ja avattiin kertomusvuoden tammikuussa.

V a j a a m i e l i s l a i t o k s e t j a v a j a a m i e l i s t e n l a s t e n k o d i t

Kullatorpan lastenkoti toimi vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 21 vahvistettua hoitopaikkaa. Laitosta ei ollut hyväksytty vajaamielislaitokseksi eikä se saanut valtionapua paikkaluvun pienen määrän ja rakennusten huonon kunnan vuoksi.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissä 16-paikkaisena vajaamielisten lastenkotina. Laitos ei pienen kokonsa vuoksi ole saanut vajaamielislaisa tarkoitettua valtionapua.

Nukarin lastenkoti Nurmijärven Nukarissa oli ainoa lastensuojelulautakunnan alainen varsinainen vajaamielishoitokoti, jossa oli 30 hoitopaikkaa.

Päivähuoltola Tyynelä toimi 60-paikkaisena vajaamielisten päivähuoltolaitoksena.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaamielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa.

Käpylän koulu- ja työkeskus toimi 2-osastoisena vajaamielisten päivähuoltolana talossa Pyhtääntie 1. Laitoksen kouluosasto toimi 40-paikkaisena ja neliluokkaisena vajaamieliskouluna ja 25-paikkainen työosasto 16 v

täyttäneiden vajaamielisten poikien suljetuna työpajana.

Muista lastenhuoltolaitoksista Sofianlehdon vastaanottokodissa ja Malmin lastenkodissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna, mutta nämä osastot eivät toimineet vajaamielislaisissa tarkoitettuina vajaamielislaitoksina.

Laitosten hallinto

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta että hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän ja Mellunkylän vastaanottokotien osalta nuorisonhuoltaja ja muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja ja apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia tutkimuk-

sia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita. Laitosten terveys- ja sairaustilanteesta todettakoon seuraavaa:

Laitoksissa olevat lapset tarkastettiin tullessa ja useimmiten myös lähtiessä sekä tarvittaessa myös hoidossaoloaikana. Laitosten kouluissa olevien terveystarkastukset suoritettiin lukukausittain. Akuuttisia sairaustapauksia hoidettiin yhteensä 1 561 ja kroonisia tauteja 691 tapauksessa. Sairaalahoittoon siirrettiin 67 ja poliklinikkakäyntejä oli 440. Sofianlehdon vastaanottokodissa kuoli vuoden aikana 6 vajaamielistä. Pienoisröntgentutkimuksessa kävi 364 lasta sekä päivähuoltoloissa olevat lapset. Lapsille suoritettiin asianmukaiset rokotukset ja laitosten sekä viraston henkilökunnalle annettiin virusrokotuksia. Henkilökunnat kävivät vuosittaisessa pienoisröntgentutkimuksessa. Lääkintävoimistelua annettiin 84:lle laitoksessa olevalle lapselle. Tarvittava kiireellinen hammashoito järjestettiin kouluhammasklinikoilla ja Yliopiston hammasklinikalla. Viraston vastaanotolla tutkittiin 752 lasta. Lasten yleiskunto, ravitsemustila ja kehitys olivat yleensä hyvät.

Seuraavassa taulukossa ja eripainoksen taulukkoliitteen ao. taulukossa ilmenevät laitosten tautitapaukset:

20. Lastensuojelu

Krooniset sairaudet	Sotianlehdon vastaanottokoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Outamon vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmilä	Naulakallion vastaanottokoti	Hyvösen lastenkoti	Malmi lastenkoti	Kallion nuorisokoti	Toivola nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Taivallanden nuorisokoti	Koskenkallan nuorisokoti	Metsäkummun hoitokoti	Oppilaskoti Toivola	Kullatorpan lastenkoti	Päivölä lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Yhteensä
Hoidossa olevien lukumäärä	88	14	26	14	6	31	27	19	5	4	11	17	20	84	38	19	36	459
<i>Diagnoosit:</i>																		
Vajaamielisyys	75	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	19	29	19	36	181
Heikkomielisyys	—	—	4	2	1	1	7	3	—	1	—	4	—	56	—	—	—	79
Sielullinen poikkeavuus	13	5	20	12	3	29	18	12	4	2	9	9	20	11	5	9	4	181
Kouristelu	25	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	7	8	5	1	52
Aivovaurio	27	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	14	6	—	—	52
Vesipää	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Synnynnäinen epämuod.	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6
Synnynnäinen sydänvika	2	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Kampurajalka	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6
Huuli- ja kitahalkio	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Lonkkaluksatio	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Nivustyrä	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Aistivallisuus	6	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	14
Sokeritauti	2	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Polion jälkitila	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Nieluhalvaus ja letkuruokinta ...	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
Allerginen ihottuma	13	5	1	—	2	1	1	4	—	—	2	3	2	4	—	1	3	42
Astma	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
Anemia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Nivelreuma	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kroonillinen korvatulehdus	1	2	—	—	—	—	2	1	—	1	—	1	1	1	—	—	2	12
Kroonillinen virtsatulehdus	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
Anus Praeter	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Pahanlaatuis. kasv.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä	225	14	26	15	6	35	37	22	5	4	11	17	26	114	50	28	56	691